

METODA MIESZANIA KONFIGURACJI
Configuration Interaction (CI)

$$\hat{H}\Psi_i = E_i\Psi_i$$

$$\Psi_i = \sum_{r=0}^K c_{ri}\Phi_r$$

lub

$$\hat{H}\Psi = E\Psi$$

$$\Psi = c_0\Phi_0 + \sum_{ia} c_i^a\Phi_i^a + \sum_{ijab} c_{ij}^{ab}\Phi_{ij}^{ab} + \sum_{ijkabc} c_{ijk}^{abc}\Phi_{ijk}^{abc} + \dots$$

Funkcje Φ_r ($\Phi_{ij..}^{ab..}$) są w ogólnym przypadku wyznacznikami wzbudzonymi (otrzymanymi przez przeniesienie jednego lub więcej elektronów z poziomu zajętego w funkcji referencyjnej na poziomy virtualne – na wszystkie możliwe sposoby).

Funkcje Φ_r są ortonormalne, tzn.

$$\langle \Phi_r | \Phi_s \rangle = \delta_{rs}$$

Uwzględnienie w powyższych rozwinięciach wszystkich możliwych konfiguracji definiuje metodę **FCI (Full Configuration Interaction)**.

Liczba K wszystkich wyznaczników dla N elektronów i M funkcji bazowych określona jest wyrażeniem

$$K = \binom{2M}{N} = \frac{(2M)!}{N!(2M - N)!}$$

Dwa przykłady:

- cząsteczka benzenu C_6H_6 : 42 elektrony
baza DZP: 120 funkcji

$$\mathbf{K} = \binom{240}{42} = \frac{240!}{42!198!} \approx 1.4 \cdot 10^{51}$$

- jon CH^+ 6 elektronów
baza DZ: 12 funkcji

$$\mathbf{K} = \binom{24}{6} = \frac{24!}{6!18!} = 134596$$

Liczba wyznaczników w rozwinięciu funkcji falowej zmniejsza się do uwzględnieniu spinu elektronu.

$$\hat{H}\Psi_i = E_i\Psi_i$$
$$\Psi_i = \sum_{r=0}^K c_{ri}\Phi_r$$

Metoda wariacyjna z liniowymi parametrami wariacyjnymi (metoda Ritz)

$$\mathbf{H}\mathbf{C} = \mathbf{C}\mathbf{E}$$

gdzie $\mathbf{H}$ jest tzw. macierzą $\mathbf{C}\mathbf{I}$ o elementach

$$H_{rs} = \langle \Phi_r | \hat{H} | \Phi_s \rangle$$

a $\mathbf{C}$ i $\mathbf{E}$ są, odpowiednio, macierzami współczynników rozwinięcia i wartości własnych.

Spin w metodzie CI

Każda funkcja falowa jest funkcją własną operatora $\hat{S}_z$:

$$\hat{S}_z \Psi_i = S_z \hbar \Psi_i$$

a każda poprawna powinna być także funkcją własną operatora $\hat{S}^2$:

$$\hat{S}^2 \Psi_i = S(S + 1) \hbar^2 \Psi_i$$

Jeżeli ostatnia równość jest spełniona to mówimy, że funkcja Ψ_i jest **spinowo zaadaptowana** i jest to funkcja np. singletowa ($S=0$), dubletowa ($S=\frac{1}{2}$), trypletowa ($S=1$), etc..

Ogólnie multipletowość funkcji falowej określa wartość $(2S+1)$.

Relacja pomiędzy wartościami liczby kwantowej S i S_z jest identyczna jak w atomie tzn.

$$S_z \in \{S, S - 1, \dots, -S\}$$

Ważną relacją, wynikającą z niezależności hamiltonianu od spinu, są równości:

$$\begin{aligned}\langle \Phi_q^S | \hat{H} | \Phi_r^{S'} \rangle &= \langle \Phi_q | \hat{H} | \Phi_r \rangle \delta_{\mathbf{S}\mathbf{S}'} \\ \langle \Phi_q^{S_z} | \hat{H} | \Phi_r^{S'_z} \rangle &= \langle \Phi_q | \hat{H} | \Phi_r \rangle \delta_{S_z S'_z}\end{aligned}$$

gdzie Φ^S oraz Φ^{S_z} są funkcjami własnymi operatorów $\hat{S}$ i $\hat{S}_z$, odpowiednio. Zauważmy, że jedna wartość S_z może odnosić się do kilku wartości liczby S .

Z powyższych warunków wynika, że **macierz CI** powinniśmy konstruować z funkcji odpowiadających tej samej wartości własnej operatorów $\hat{S}_z$ i $\hat{S}$. Pierwszy przypadek da się łatwo zrealizować, ponieważ natychmiast rozpoznajemy jakiej wartości własnej operatora $\hat{S}_z$ odpowiada wyznacznik o k elektronach ze spinem α i l elektronach ze spinem β .

$$\hat{S}_z \Phi(\mathbf{k}\alpha, l\beta) = \frac{k - l}{2} \hbar \Phi(\mathbf{k}\alpha, l\beta)$$

Założmy, że mamy w układzie sześć elektronów, zatem mamy stany:

septetowe, ($S=3$), kwintetowe, ($S=2$), trypletowe, ($S=1$)
singletowe ($S=0$) .

Dopuszczalne wartości liczby S_z wynikają z dobrze znanych reguł :

$S=3$	$S_z =$	3	2	1	0	-1	-2	-3
$S=2$	$S_z =$		2	1	0	-1	-2	
$S=1$	$S_z =$			1	0	-1		
$S=0$	$S_z =$				0			

Liczby konfiguracji dla poszczególnych wartości liczb kwantowych dla kwadratu spinu u jego składowej z-owej podaje poniższa tabela:

S_z	3	2	1	0	-1	-2	-3
$S=3$	924	924	924	924	924	924	924
$S=2$		8580	8580	8580	8580	8580	
$S=1$			23166	23166	23166		
$S=0$				15730			

$$924 + 9504 + 32670 + 48400 + 32670 + 9504 + 924 = 134596$$

Liczba spinowozaadaptowanych konfiguracji o spinie S i multipletowości $2S+1$ (N = liczba elektronów , M liczba wszystkich orbitali)

$$K = \frac{2S + 1}{M + 1} \binom{M + 1}{\frac{N}{2} - S} \binom{M + 1}{M - S - \frac{N}{2}}$$

Adaptacja spinowa

Funkcja falowa powinna być funkcją własną operatora składowej zetowej wypadkowego spinu i operatora kwadratu wypadkowego spinu w cząsteczce.

$$\begin{aligned}\hat{S}_z \Psi_i &= S_z \hbar \Psi_i \\ \hat{S}^2 \Psi_i &= S(S+1) \hbar^2 \Psi_i\end{aligned}$$

A poszczególne składowe otrzymujemy przez ich zsumowanie po wszystkich elektronach w układzie:

$$\begin{aligned}\hat{S}_x &= \sum_i \hat{s}_x(i) \\ \hat{S}_y &= \sum_i \hat{s}_y(i) \\ \hat{S}_z &= \sum_i \hat{s}_z(i) \\ \hat{S}^2 &= \hat{S}_x^2 + \hat{S}_y^2 + \hat{S}_z^2 +\end{aligned}$$

Działania operatorów spinu na funkcje spinowe pojedynczego elektronu:

$$\hat{s}_x \alpha = \frac{\hbar}{2} \beta$$

$$\hat{s}_x \beta = \frac{\hbar}{2} \alpha$$

$$\hat{s}_y \alpha = -\frac{i\hbar}{2} \beta$$

$$\hat{s}_y \beta = \frac{i\hbar}{2} \alpha$$

$$\hat{s}_z \alpha = \frac{\hbar}{2} \alpha$$

$$\hat{s}_z \beta = -\frac{\hbar}{2} \beta$$

$\hat{H}$	$ \Phi_o\rangle$	$ \Phi_i^a\rangle$	$ \Phi_{ij}^{ab}\rangle$	$ \Phi_{ijk}^{abc}\rangle$	$ \Phi_{ijkl}^{abcd}\rangle$	$ \Phi_{ijklm}^{abcde}\rangle$	$\dots$
$\langle\Phi_o $	E_o	0	X	0	0	0	$\dots$
$\langle\Phi_i^a $	0	X	X	X	0	0	$\dots$
$\langle\Phi_{ij}^{ab} $	X	X	X	X	X	0	$\dots$
$\langle\Phi_{ijk}^{abc} $	0	X	X	X	X	X	$\dots$
$\langle\Phi_{ijkl}^{abcd} $	0	0	X	X	X	X	$\dots$
$\langle\Phi_{ijklm}^{abcde} $	0	0	0	X	X	X	$\dots$
$\vdots$							$\vdots$

$\hat{H}$	$S_z = 0$	$ \Phi_i^a\rangle$	$ \Phi_{ij}^{ab}\rangle$	$ \Phi_{ijk}^{abc}\rangle$	$ \Phi_{ijkl}^{abcd}\rangle$	$ \Phi_{ijklm}^{abcde}\rangle$	$\dots$
$\langle \Phi_o $	E_o	0	X	0	0	0	$\dots$
$\langle \Phi_i^a $	0	X	X	X	0	0	$\dots$
$\langle \Phi_{ij}^{ab} $	X	X	X	X	X	0	$\dots$
$\langle \Phi_{ijk}^{abc} $	0	X	X	X	X	X	$\dots$
$\langle \Phi_{ijkl}^{abcd} $	0	0	X	X	X	X	$\dots$
$\langle \Phi_{ijklm}^{abcde} $	0	0	0	X	X	X	$\dots$
$\vdots$							$\vdots$

Metoda mieszania konfiguracji w ujęciu operatorów kreacji-anihilacji

$$\Psi_0 = (\mathbf{1} + \hat{C})\Phi_0$$

$$\hat{C} = \hat{C}_1 + \hat{C}_2 + \dots + \hat{C}_n$$

$$\hat{C}_n = (\mathbf{n}!)^{-1} \sum_{ab\dots} \sum_{ij\dots} c_{ij\dots}^{ab\dots} \hat{a}^\dagger \hat{b}^\dagger \dots \hat{j} \hat{i}$$

Model CISD

(Singles and doubles)

$$\hat{C} = \hat{C}_1 + \hat{C}_2$$

$$\hat{C}_1 = \sum_{ai} c_i^a \hat{a}^\dagger \hat{i}$$

$$\hat{C}_2 = \frac{1}{2} \sum_{abij} c_{ij}^{ab} \hat{a}^\dagger \hat{b}^\dagger \hat{j} \hat{i}$$

Rezultat działania operatorów $\hat{C}_1$ i $\hat{C}_2$ na funkcję Φ_0 to konfiguracje jednokrotnie i dwukrotnie wzbudzone:

$$\hat{C}_1 \Phi_0 = \sum_{ai} c_i^a \Phi_i^a$$

$$\hat{C}_2 \Phi_0 = \frac{1}{2} \sum_{abij} c_{ij}^{ab} \Phi_{ij}^{ab}$$

Model CID

(Doubles)

$$\hat{C} = \hat{C}_2$$

$$\hat{C}_2 = \frac{1}{2} \sum_{abij} c_{ij}^{ab} \hat{a}^\dagger \hat{b}^\dagger \hat{j} \hat{i}$$

Rezultat działania operatora $\hat{C}_2$ na funkcję Φ_0 to konfiguracje jednokrotnie i dwukrotnie wzbudzone:

$$\hat{C}_2 \Phi_0 = \frac{1}{2} \sum_{abij} c_{ij}^{ab} \Phi_{ij}^{ab}$$

Równania metody CI

$$\hat{H}\Psi_0 = E_0\Psi_0$$

$$\hat{H}(1 + \hat{C}_2)\Phi_0 = E_0^{\text{CID}}(1 + \hat{C}_2)\Phi_0$$

Dokonujemy projekcji (rzutowania) powyższego równania na wektor Φ_0 :

$$\langle \Phi_0 | \hat{H}(1 + \hat{C}_2) | \Phi_0 \rangle = E_0^{\text{CID}} \langle \Phi_0 | 1 + \hat{C}_2 | \Phi_0 \rangle$$

$$\langle \Phi_0 | \hat{H}(1 + \hat{C}_2) | \Phi_0 \rangle = E_0^{\text{CID}}$$

$$E_0^{\text{CID}} = \langle \Phi_0 | \hat{H} | \Phi_0 \rangle + \langle \Phi_0 | \hat{H}\hat{C}_2 | \Phi_0 \rangle$$

Równanie na amplitudy c_2

$$\langle \Phi_{ij}^{ab} | \hat{H}(1 + \hat{C}_2) \Phi_0 \rangle = E_0^{\text{CID}} c_{ij}^{ab}$$

$$\begin{aligned} (e_i + e_j - e_a - e_b - \Delta E) c_{ij}^{ab} &= \frac{1}{2} \sum_{mn} \langle mn | ij \rangle c_{mn}^{ab} \\ &+ \frac{1}{2} \sum_{ef} \langle ab | ef \rangle c_{ij}^{ef} \\ &+ 2 \sum_{me} \langle ma | ei \rangle c_{mj}^{eb} \\ &- \sum_{me} \langle ma | ei \rangle c_{mj}^{be} \\ &- \sum_{me} \langle ma | ie \rangle c_{mj}^{be} \\ &- \sum_{me} \langle mb | ie \rangle c_{mj}^{ae} \\ &+ \langle ab | ij \rangle \end{aligned}$$

$$\Delta E = E_0^{\text{CID}} - \langle \Phi_0 | \hat{H} \Phi_0 \rangle$$

$e_i, e_j \dots$ – energie orbitalne
 $i, j \dots$ przebiega po poziomach zajętych
 $a, b \dots$ przebiega po poziomach wirtualnych

```
subroutine cid(no,nu,ti,c2,o2,vhh,vpp,vhpr,vhpl,eh,ep)
implicit double precision (a-h,o-z)
integer a,b,e,f
common/enci/enrgnew
dimension vhh(no,no,no,no),ti(1),eh(no),ep(nu),c2(no,nu,nu,
no),o2(no,nu,nu,no),vpp(nu,nu,nu,nu),vhpr(no,nu,nu,no),
vhpl(no,nu,nu,no),ve(nu,nu,nu,no)
data zero/0.0d+0/,two/2.0d+0/,half/0.5d+0/,tresh/0.1d-13/
call rdov4(1,nu,no,ti,vhh)
call rdov4(0,no,nu,ti,vpp)
call ro2hpp(1,no,nu,ti,vhpr)
call ro2hpp(2,no,nu,ti,vhpl)
call ro2hpp(1,no,nu,ti,o2)
call adden(no,nu,o2,eh,ep)
call energymm(no,nu,ti,o2,c2,enrgold)
iter=0
```

```

1000 continue !CI LOOP
iter=iter+1
do 110 i=1,no
do 110 j=1,no
do 110 a=1,nu
do 110 b=1,nu
x1=zero;x2=zero;x3=zero
do 120 e=1,nu
do 120 f=1,nu
x1=x1+o2(i,e,f,j)*vpp(a,e,b,f)*half !1a
120 continue
do 140 m=1,no
do 140 n=1,no
x2=x2+o2(m,a,b,n)*vhh(i,j,m,n)*half !2a
140 continue
do 160 e=1,nu
do 161 m=1,no
x3=x3
+o2(i,e,b,m)*vhpl(m,e,a,j) !3a
+o2(i,a,e,m)*vhpl(m,e,b,j) !4a
+o2(i,a,e,m)*vhpr(m,e,b,j)*two !5a
+o2(i,e,a,m)*vhpr(m,e,b,j) !6a
161 continue
160 continue
x2(i,a,b,j)=x1+x2+x3
110 continue

```



```
call symetr(c2,no,nu)
call ro2hpp(1,no,nu,ti,o2) !wczytywanie calki
call vectadd(c2,o2,no2u2) !dodawanie calki (wyrazu wolnego) do amp.c2
call adddenci2(no,nu,c2,eh,ep)
call energymm(no,nu,ti,c2,o2,enrgnew) !wyznaczamy energie
write(6,99)iter,enrgnew
diff=enrgnew-enrgold
if(dabs(diff).gt.tresh)then
call veccop(no2u2,o2,c2) !podst. nowych ampl. w miejsce stch ie o2
enrgold=enrgnew
goto 1000
endif
```

iteration: 1 energia CC -0.140869075966
iteration: 2 energia CC -0.138224098537
iteration: 3 energia CC -0.139043820687
iteration: 4 energia CC -0.139199180483
iteration: 5 energia CC -0.139281198607
iteration: 6 energia CC -0.139314370377
iteration: 7 energia CC -0.139328897467
iteration: 8 energia CC -0.139335264275
iteration: 9 energia CC -0.139338097414
iteration: 10 energia CC -0.139339369733
iteration: 11 energia CC -0.139339945897
iteration: 12 energia CC -0.139340208606
iteration: 13 energia CC -0.139340329101
iteration: 14 energia CC -0.139340384651
iteration: 15 energia CC -0.139340410376
iteration: 16 energia CC -0.139340422336
iteration: 17 energia CC -0.139340427917
iteration: 18 energia CC -0.139340430530
iteration: 19 energia CC -0.139340431757

iteration: 24 energia CC -0.139340432826
iteration: 25 energia CC -0.139340432840
iteration: 26 energia CC -0.139340432846
iteration: 27 energia CC -0.139340432849
iteration: 28 energia CC -0.139340432851
iteration: 29 energia CC -0.139340432852